

ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЇ 4.0. НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Сохацька О.М.

д.е.н., проф., завідувачка кафедри міжнародних економічних відносин,
Тернопільський національний економічний університет

Діджиталізація як перенесення інформації у цифрову форму сьогодні стає трендом суспільного життя, проникаючи у всі сфери людського буття. Особливої актуальності цей процес набуває у міжнародних відносинах, зокрема і економічних, що донедавна вважалися сферою особистого спілкування, мистецтвом налагоджування таких міжнародних контактів, і відповідно, укладених письмових угод, засвідчених особистими підписами керівників держав, глав зовнішньополітичних відомств, партнерів зовнішньоекономічної діяльності тощо, що дозволяли ефективно реалізовувати національні економічні інтереси.

Діджиталізація міжнародних відносин супроводжується новими викликами, відповідь на які потрібно шукати уже сьогодні. Новий світ на базі цифрових технологій змінює особистість людини, оскільки Четверта промислова революція [1] закладає нові принципи в етику і естетику. Завдяки Internet of Things людина зможе підлаштовувати під себе товари і послуги, а також створювати світ, що подобається конкретно їй. У міру занурення людини в цифрове середовище її індивідуальна поведінка ставатиме більш оцифрованою і спровокує відчуження внутрішнього світу людини від неї самої, відсутність свободи призупинить формування людської особистості, перекреслить сегрегацію людей, засновану на їхній ідентичності і, як наслідок, скасує поляризацію людських спільнот. Шукати консенсус на міжнародних ринках буде одночасно легко і складно.

Чим щільніше фізичний світ буде перетинатися із цифровим, тим більше з'явиться можливостей для моніторингового контролю за небажаними подіями по всьому світу за допомогою цифрових мереж. Нові технології нададуть можливість громадянам впливати на політичне життя своєї держави, але Індустрія 4.0 загострить проблеми безпеки, а війни в майбутньому матимуть зовсім іншу природу. Це будуть війни шостого та подальших поколінь, де полем битви буде не лише і не стільки територія земної кулі, але й космос. Але найзапекліше протистояння буде відбуватися у віртуальному просторі. Саме там буде сконцентровано зусилля основних учасників міжнародних відносин загалом та економічних зокрема.

Уже сьогодні у сфері міжнародних відносин відбулися події, що внесли суттєві зміни у політичний ландшафт світу. Несподівані результати виборів Д. Трампа у 2016 році, Брексит, негативні результати голосування Нідерландів з питань Асоціації України з ЄС тощо. Ці події об'єднують вплив соціальних мереж на позицію виборців. Вибори Президента та депутатів Верховної Ради 2019 року в Україні є ще одним яскравим підтвердженням ефективності використання омніканальних маркетингових комунікацій у політичній діяльності, і цей процес буде активізуватися, зокрема і на міжнародній арені.

Вище сказане призведе до необхідності опанування названих цифрових технологій у сфері міжнародних економічних відносин, тим більше, що міжнародна торгівля товарами та послугами уже активно зміщується у глобальний цифровий простір.

Діджиталізація уже сьогодні суттєво впливає на і міжнародний ринок праці, оскільки вона погіршує існуюче становище середнього класу, що, в свою чергу, може привести до розбалансування політичних систем, що спираються на середній клас, до посилення ідей популізму, радикалізму, фундаменталізму і милітаризму, що уже зараз спостерігається в країнах Азії, Африки, і навіть, у США та Європі.

І от в таких зовнішніх економічних умовах та соціального розшарування населення відбувається запровадження інновацій Четвертої промислової революції, що може докорінно змінити життя людей. ІТ – технології уже надають багатьом людям робити нові кар'єри і починати нову підприємницьку діяльність. Але одночасно, вони знову поступово зменшують потребу у робочій силі у сфері одноманітних послуг, які може успішно виконувати робот. Уже з'являється достатня кількість досліджень, що ілюструють зародження так званого четвертого сектору економіки, в якому машинам буде уже не так просто конкурувати з креативними людьми

Показовим є той факт, що ще у 2016 році у Давосі перед черговим Світовим економічним форумом було опитано 800 лідерів багатонаціональних технологічних компаній світу щодо наслідків діджиталізації всіх сфер людського життя. Підсумки опитування засвідчили, що ключовими імперативами у найближчі роки будуть хмарні технології, розвиток способів накопичення та аналізу даних Big Data, краудсорсинг, шеренгова економіка та біотехнології. Нас чекає «розумний» одяг, підключений до Інтернету, безпілотні автомобілі та медицина, що використовує тримірний друк. Окрім названого керівники світових компаній вважають, що вміння вести переговори і когнітивні чинники будуть замінені машинами і технологіями Big Data.

Цікавим та промовистим є факт, що 45% респондентів не

виключають до 2025 року присутності у радах директорів штучного інтелекту. З високою ймовірністю можна припустити, що і в міжнародних економічних відносинах також буде використовуватися штучний інтелект, адже для якісної підготовки міжнародних візитів уже сьогодні використовується аналіз величезного масиву інформації, гострою потребою є якісні прогнози.

Новий технологічний прорив у життєдіяльності сучасного суспільства зумовлює необхідність формування у людини нових світоглядних настанов. По-перше, соціалізація сучасної людини та формування її світоглядного горизонту повинні охоплювати зростаючу за обсягами технологічну складову, опанування якої є підґрунтям соціального успіху та реалізації людиною своїх сутнісних сил.

Інформаційна грамотність, використання людиною останніх світових технологічних досягнень в усіх напрямках і формах її соціальної активності та приватного життя дозволять бути конкурентоспроможною особою, наповнити життя цікавим, суспільно значущим сучасним контентом, реалізувати життєву програму. Світогляд сучасної людини має реагувати на виклики сучасності, зокрема на технологічні новації «Революції 4.0».

Актуальною проблемою сьогодні в цілому для глобальної економіки та кожної із країн зокрема, є вироблення нової економічної ідеології, що зможе допомогти перебудувати їхні суспільства в такий спосіб, щоб вони діяли в інтересах більшості, а не лише найбагатшого 1%. Сучасна ідеологія вільних ринків дозволяє найважливіші рішення приймати в інтересах власної вигоди, що і призвело до загострення соціальних та екологічних проблем. Саме такий підхід провокує зростання безробіття, нерівності, бідності на фоні екологічного спустошення.

Іншою світоглядною проблемою є вміння людини соціально-ефективно функціонувати у віртуальному світі, як новій технології безконтактної інформаційної взаємодії, що дає ілюзію безпосереднього входження і присутності людини в реальному часі в різних куточках глобального соціального простору, що і буде ареною міжнародних відносин в майбутньому.

Відповіддю на ці виклики має стати суттєве оновлення освітніх програм підготовки міжнародників, як в університетах України, так і на короткострокових курсах, зокрема і on-line. Такі курси уже є в вільному доступі, їх розмістили в мережі 190 найкращих університетів світу.

Список використаних джерел:

1. Шваб К. Четвертая промышленная революция // «Эксмо». 2016. Серия «Top Businesses Awards». URL: <https://www.litmir.me/br/?b=552895>.